

KAMPEN OM JORDAL

En bok av Ivar Johnsen presentert av Roger Pihl

Ivar Johnsen er aktuell denne høsten med boka "Kampen om Jordal."

Introduksjon

Denne høsten utgir Ivar Johnsen boka "Kampen om Jordal" som er et dypdykk av de sjeldne i historien til en idrettsplass vi alle kjenner og de fleste av oss har et forhold til. Ivar Johnsen er født og vokst opp på Oppsal og startet sin idrettskarriere på Trasopbanen. Han har vært spandabel og lar oss få en smakebit i form av innledningskapitlet i boka, før alle andre.

De historisk interesserte av dere vil gjenkjenne Ivar Johnsen som spilleren med en avgjørende fot på begge målene da Vålerengen ble slått 2-0 i cupen 26. mai 1983. Oppsalgutta kom til banen på tråsykler og var nyopprykket fra femtedivisjon og yppet seg mot feterte spillere med firmabiler og med svensken Gunder Bengtsson som trener. Vålerengen var inne i sin gullalder, de vant

serien i 1980 og cupen i 1981, mens alt Oppsal kunne skilte med var en oppmann som hadde vært keeper på Vålerengen i sin ungdom og en kaptein som hadde spilt på guttelandslaget i sin tid.

Historien til Oppsals A-lag var med andre ord langt fra glamorøs. De vant riktignok sjettedivisjon og rykket opp i 1970, men ferden gikk ned igjen i -71 og opp i -72. Etter nesten fire år klarte de å klatre opp til fjerdedivisjon i 1978, men merket raskt at nivået var langt høyere enn de var vant med, så i 1980 gikk den tunge turen tilbake til femte, inntil de karret seg opp igjen i 1982. Våren 1983 begynte svært godt, laget var ubeseiret, de ledet fjerdedivisjon og vant begge kvalikrundene til Norgesmesterskapet.

Vålerengen ventet på motsatt banahalvdel. Etter bare fem minutter la Ivar Johnsen et

VG-klipp: VIF hang i tauene helt til det 80. minutt.

VIF i KRISE!

TRASOPBANEN — (Oppsal—Vålerengen 2—0)

Ja, det var faktisk situasjonen etter 45 minutter på Trasopbanen. Serielederen gikk sjokkskadd til pause etter scoringer av Lars Gulbrandsen og Ivar Johnsen. Oppsal-duoen ordnet — på en snau halvtime — like mange baklengs-

mål som VIF har på seks serieomganger!

Trond Sollid, Stein Gran og Egil Johansen reddet imidlertid stoppene for VIF, som fikk en påminnelse om hvor lunefull cupfutballen kan være.

perfekt plassert innlegg som Lars Gulbrandsen nikket resolutt i nettmaskene bak Tom Jacobsen. Syv minutter før pause økte Ivar Johnsen selv til 2-0. Det kokte på tribunene rundt Trasopbanen, publikum hylte i enten glede eller forferdelse mens Vålerengens spillere virket fullstendig lamslåtte. De 1100 betalende tilskuerne hadde fått mer valuta for pengene enn de noen gang hadde drømt om og lurte på om de i det hele tatt var våkne.

VG konstaterte "VIF i KRISE!" med store, fete bokstaver, Aftenposten skrev "Musa som brølte" og begge avisene måtte sies å ha sine ord i god behold. Det var surrealistisk. Jeg var selv tilstede. Ti dager tidligere hadde Vålerengen banket Ham/Kam 5-0. Det var bare synd at det gjensto én omgang på Trasopbanen denne dagen.

I andre omgang satte Vålerengen på landslagsspilleren Stein Gran som de hadde handlet inn fra Lyn for alt annet enn knapper og glansbilder. Gran bidro til å snu kampen, la opp til reduseringen som ble satt i mål av selveste Trond Sollid. Deretter sto Gran selv for utlikningen. Oppsal var likevel ikke ferdig, de presset høyt, markerte tett og satte VIF-keeperen på prøve flere ganger enn nervene til VIF-supporterne tålte. Til slutt måtte det en Bølgutt til for å senke Oppsal, Egil Snapper'n Johansen kom fra fjerdedivisjon og nikket inn seiersmålet ti minutter før slutt. "Oppsal var gode", sa Gunder Bengtsson etterpå. Han hadde sluppet med skrekken, Vålerengen nådde cupfinalen der de tapte 2-0 mot Moss. Oppsal-gutta kunne med en viss humor konstatere at de kunne glemme Europacupen og heller konsentrere seg om serien.

Ivar A. Johnsen

KAMPEN OM JORDAL

Fra teglverk til arbeideridrett,
fra vekst til fall

Bokforside: "Kampen om Jordal" er smekkfull av spennende bilder, morsomme detaljer og overraskende avsløringer.

Frigjøringskampen

Ivar Johnsen

Et voldsomt jubelbrøl lyder fra folkemassene på Jordal stadion. Norges frigjøringskamp er kronet med seier og folket i Oslo øst vil feire. Frigjøringsdagen kan knapt markeres bedre enn med fotballkamp på Jordal mellom Vålerengas lokale helter og det lovende laget til Sandaker. Radioens siste nyhetssending kvelden før bringer nyheten om at det er fred i Norge. Om morgenen 8. mai marsjerer de norske Milorg- soldatene inn i Oslo og fjerner all tvil om at krigen endelig er over.

"Kampen begynner klokka sju, sånåmådere se til å bli færdi", roper mor Gunda. Det er hun som holder orden i familien Johnsen. I ettromsleiligheten i Eiriks gate på Tøyen er familien på ni i hektisk aktivitet. Etter fem

mørke og smale år skal de endelig få feire friheten.

På frigjøringsdagen spres et rykte raskt om at det samme kveld er fotballkamp på Jordal. Etter år med rasjonering, varemangel og lite penger, er utvalget av penklær labert hos familien Johnsen. Kvinnfolka i familien, mor Gunda og datteren Astrid Elisabeth på 16, finner fram kjolene de har sydd av gamle dynetrek. De velbrukte kåpene har solide skulderputer. Også de store hattene finnes fram. Mannfolka kler seg i bukser med høyt liv, uniformslignende jakker, skjorter og smale slips. Hodeplagget er hatt eller sixpence.

Familien Johnsen har på et vis greid seg gjennom krigen. Til tross for at de er godt voksne, bor fortsatt de seks sønnene i barndomshjemmet. Bolignøden er stor og det finnes ikke husrom for dem som er ikke er

gift. Den lille leiligheten i leiegårdens første etasje har vinduer inn mot bakgården og er kald og trekkfull. Husbond Olaf Fritjof er Oslo-gutt i tredje generasjon, mens fru Gunda Marie er bondedatter fra Sørum på Romerike. Sønnene Kåre Wilfred, Erling Scott, Olav Trygve, Roald Lorang, Leif Georg og Odd Reidar er sjeldent godt sammensveiset og er i alderen 20 til 32 år.

Olav Trygve er den eneste som blir mobilisert av det norske forsvaret når Norge angripes. Han deltar i kamper mot tyskerne i Dirdal i Rogaland i 1940. De 1300 norske soldatene gjør kraftig motstand, men må til slutt overgi seg. Etter internering i Stavanger, frigis fangene og Olav Trygve kommer hjem til Oslo i juni. Fra 1941 innkaller okkupasjonsmakten

menn i vernepliktig alder til arbeidstjeneste. Olav Trygve må da gjøre tjeneste som intendant på Akershus festning.

På hjørnet av Eiriks gate og Jens Bjelkes gate møter Johnsenfamilien venner og kjente fra den lokale idrettsforeningen Frøy. I mellomkrigstiden er det tett mellom idrettslagene på Tøyen og i dag har de alle funnet fram sine stolte faner. Varden, Oslo-Kvikk, Sterling, Enerhaugen, Sørli, Borgg, Frøy og Oslo-Odd samles for å gå i tog opp til Jordal. Hurraropene ljomer mellom bygårdene. De vifter med norske flagg mens de synger "Seier'n er vår."

Ved Galgeberg møter de fanene til idrettslagene i Gamlebyen og Grønland. Herfra kommer klubber som Forward, Gamlebyens

Familiebilde: Gunda Marie og Olaf Fritjof Johnsen hjemme i leiligheten på Tøyen. Foto: Privat.

IF, Press og Grønlands IF. Fra området rundt Jordal strømmer det til folk fra Kampørn, Kampens IL, Frogg, Jordal IF og Vålerengens IF. Det er ikke bare idrettsfolk som skal se kampen. "Alle" vil være med på festen og det kryr av folk.

Jordal er Østkantens store stadion. Fra en spedit start i 1921 med dårlig banedekke, er området gradvis bygget ut til å bli byens største fleridrettsområde. De store tribunenene på Jordal Stadion har plass til minst 15 000. På Jordal er aktiviteten stor og mangfoldig fra tidlig på 1930-tallet. Folk i øst bruker Jordal til trening eller de er tilskuere til fotball, friidrett, tennis, skøyteløp eller ishockey. Området er ikke vedlikeholdt under okkupasjonen, men grusbanen er i grei stand da tyskerne har brukt den til militær trening.

Familien Johnsen er tidlig ute og får plass på hovedtribunen. Dette er første gang noensinne hele familien er samlet på fotballkamp. Olaf Fritjof er utpreget idrettsinteressert og har titt og ofte sett sine sønner i kamper for Frøy både på Jordal og Dælenenga. Olaf følger nøye med i den lokale fotballen og har fått med seg at Vålerenga og Sandaker har avtalt denne "illegale" fotballkampen. At kampen går på frigjøringsdagen er helt tilfeldig.

Når lagene tar oppstilling rundt midtsirkelen bryter jubelen løs. Endelig er dagen kommet når nordmenn igjen kan drive idrett og tilskuerne kan gjeninnta plassen på tribunen. Gleden og forventningen er stor både blant spillere og publikum. Lagene marsjerer inn på stadion under sine klubbfaner. Sandaker har hvite drakter der den blå besetningen har én

rød og to blå stolper på brystet. Buksene er blå. Klubben er blitt mer aktiv ettersom krigsårene har gått og spilte i 1944 hele 40 illegale kamper. Hjemmelaget Vålerenga er ikledd blå trøyer med rød besetning, hvite bukser og røde strømper. Også Vålerenga har holdt formen vedlike med illegale kamper.

Dommeren blåser i fløyta og kampen er i gang. Spillet bølger fram og tilbake og publikum er i feststemning. Johnsen-gutta diskuterer ivrig og er enige om at duellen mellom Vålerengas legendariske landslagskeeper Tippen Johansen og Sandakers lovende angriper Ragnar Larsen, blir avgjørende for kamputfallet.

Stemningen er helt spesiell denne kvelden. Publikum heier på begge lag og de er rause med applausen. Når lagene går til pause merkes nok det småkjølige vårværet, men 12 grader og overskyet legger ingen demper på stemningen. Mannfolka tenner seg en røyk. Tobakken er av dårlig kvalitet. Det er vanlig å kjøpe tobakksfrø som dyrkes hjemmefra og leveres til tobakksfabrikken for fremstilling. Gunda Marie finner fram termosene. Kaffen er laget av sikori, brent bygg og løvetannrot. Selv det helnorske merket Nordcafé smaker ikke ille denne dagen.

Hvordan kampen ender er kildene uenige om. Oppgjøret er forståelig nok ikke referert i pressen. Resultatet er uansett underordnet idrettsgleden. Det kildene er enige om er at mellom 8000 og 10 000 er til stede på Jordal denne kvelden. Dersom 10 000 er korrekt, er dette det idrettsarrangementet som har samlet flest folk på Jordal stadion noensinne.

Selv om kampen er over, er det på langt nær slutt på festen. Nå skal friheten nytes i sosialt lag. Vårkvelden er sjeldent lys og vakker og ute i gatene brennes blendingsgardiner.

Familien Johnsen skal ikke hjem. De skal på fest sammen med sine venner i Frøy. De er mange som presser seg inn i festlokalet i Sverres gate. Til og med Gunda og Olaf Fritjof blir med. Erling Scott spiller mandolin og drar i gang allsangen. De synger nasjonalsangen og kongesangen, men mest Einar Roses populære revyviser fra krigsårene.

Noen har ordnet drikkevarer, og gledesrusen stiger ytterligere. Det er ikke varer fra

Vinmonopolet som blir drukket. Kannene inneholder cellulosesprit. Mest populært er "nakkeskudd", en type akevitt basert på hjemmebrent. Frigjøringsfesten på Tøyen pågår til den lyse morgen, som så mange andre steder i Oslo den natten.

Når festen er over sender vårsola dagens første stråler over Jordal. På østkantens store stadion ses sporene etter frigjøringskampen. Tankene går til de som har kjempet så hardt og lenge for å realisere Jordal som idrettsområde. Jordal står som et symbol på at idretten skal være åpen for alle uavhengig av bakgrunn og ferdigheter.

Tribunebilde fra Jordal. Foto: Sørli 1944